

Leerlingenmateriaal les 1: Hoe kunnen we alcoholhoudende dranken maken?

1. Wat weet je al over de gevolgen van het gebruik van alcohol?

Juist/onjuist	stelling
	1) Matig gebruik van alcohol hoeft de gezondheid niet te schaden.
	2) Als je vaak drinkt, kun je steeds beter tegen alcohol.
	3) Het is riskant om alcohol te combineren met drugs of medicijnen.
	4) Zwak alcoholische dranken bevatten maximaal 25% alcohol.
	5) Mannen zijn gemiddeld sneller onder invloed dan vrouwen.
	6) Na een avondje stevig drinken kun je 's ochtends nog steeds alcohol in je bloed hebben.
	7) Rijden met 2 glazen alcohol op kan strafbaar zijn.
	8) Men kan niet lichamelijk afhankelijk worden van alcohol.
	9) Door het drinken van koffie wordt de alcohol in het lichaam sneller afgebroken.
	10) Met 6 glazen op hebben mannen meer moeite met het krijgen van een erectie.

2. Vul tijdens het kijken het percentage alcohol in. Wat verandert er aan het gedrag van Harm en Jeroen?

Bereken na afloop hoeveel alcohol Jeroen en Harm hebben binnengekregen, en vul dit ook in de tabel in.

Noteer welke gedragsveranderingen je waarneemt die optreden tijdens de video	-		
	-		
	-		
	-		
drank	Percentage alcohol (%)	Schatting hoeveelheid genuttigde vloeistoffen(in mL)	Hoeveelheid genuttigde alcohol
Radler		330	
Bier		175	
Wijn/rosé		100	
martinicocktail		75	
water		330	
Ursus vodka spirit mix		30	
Limoncello		30	
Vodka parlement		30	
Whiskey		30	
water		± 50	
Stroh rum		30	
	Totaal:		

Met hoeveel glazen bier (van 5%) komt hun consumptie overeen?

Stel: In korte tijd (van 21:00 – 22:00 uur) drink jij hetzelfde (gebruik het aantal glazen bier dat jij net hebt berekend).

Zou je dan nog mogen deelnemen aan het verkeer? En zouden je klasgenoten jou de volgende ochtend nuchter zien?

Zou je nu in een coma kunnen raken?

Benieuwd naar wat jouw promillage in dit geval zou zijn? Doe de test: [Alcoholpromillage berekenen? - ALCOHOLinfo.nl](#)

3. De productie van alcoholische dranken in kaart brengen.

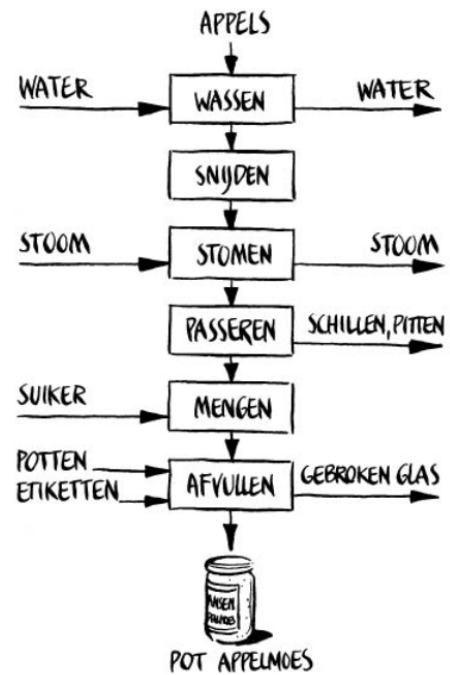
Je krijgt van je docent een drank toegewezen. Zoek op Internet hoe deze drank geproduceerd wordt, gebruik hierbij een aantal verschillende bronnen en noteer deze.

Brongebruik:

-
-
-

Stel nu een blokschema op. Hiernaast zie je een voorbeeld van een blokschema. (bron: [Wageningen Univeriteit](#))

Bij een blokschema schrijf je in het blok wat er gebeurt per stap. De pijlen geven de in- en uitgaande stoffen aan. Pas dit toe op "jouw" drank.

4. Overzicht krijgen in de productie van alcoholhoudende dranken.

Maak een foto van jullie blokschema, dat je net hebt gemaakt. Vervolgens deel je je gevonden informatie met andere klasgenoten, en jij ontvangt informatie over andere dranken. Na afloop heb je in vogelvlucht overzicht over hoe alcoholische dranken worden gemaakt.

Leerlingenmateriaal les 2: Hoe kunnen we het gezellig houden met alcoholhoudende dranken?

5. Alcoholproductie

Tijdens de vorige les heb je onderzocht op welke manieren een bepaalde drank wordt geproduceerd. Ook hebben je klasgenoten jou over verschillende dranken verteld. Tijd om één en ander samen te vatten. Maak hieronder een samenvattend blokschema waarin je uitlegt hoe drank in zijn algemeenheid wordt geproduceerd.

6. Individuele stellingen

Alcohol is een genotsmiddel – iets dat mensen tijdens feestelijke gelegenheden tot zich nemen. Wat is het effect van alcohol op andere mensen? En wat is het effect van andere mensen op alcohol? Een vijftal stellingen gaat hierover. Schrijf op hoe je er over denkt.

stelling	eens/oneens	want
Op een feestje drink ik meer dan wanneer ik alleen thuis ben		
Als ik aangeschoten ben merk ik of merken anderen zelf weinig van mijn veranderingen		
Thuis drinken we in zodat we op een feestje al aangeschoten zijn		
Ik schaam me de dag erna wel eens over de dingen die ik zei of deed		
Ik ben iets verschuldigd aan iemand die voor mij drank of toegang betaalt		

7. Intro Straks studeren en dan?

8. Je krijgt nu leestijd, om een deel van het artikel te bestuderen: lees hem door, en maak aantekeningen: schrijf een 3-tal kernwoorden op waar de tekst over gaat.

1.
2.
3.

9. Samen het artikel lezen – vorm een groep waarin alle artikelfragmenten vertegenwoordigd zijn. “lees met elkaar het artikel” door kort te vertellen waar jouw fragment over ging.

10. Maak (samen met je groepje of alleen) een “causal map”: maak een overzicht van de verschillende belanghebbenden in dit artikel. Wat hebben ze met elkaar te maken? Waar zit de macht? Verbindt de groepen/partijen onderling met elkaar door middel van pijlen.
Neem hierbij de productie van dranken die je tijdens de vorige les hebt geleerd nog even in gedachten. Wat maakt het voor bierbrouwerijen interessant om een deal te sluiten met een studievereniging? Waarom niet een leverancier van andere dranken?

11. Groepsstellingen

Bespreek de volgende stellingen samen met je groepje. Lees ze samen en bespreek bij elke stelling waarom je het er wel of niet mee eens bent. Geef elkaar de ruimte om te kunnen zeggen wat je vindt.

Wel drinken

1. Ik vind dat ik best 3 biertjes op een avond kan drinken.
2. Op mijn 18e ga ik gelijk een keer flink zuipen.
3. Ik sta echt voor gek als mijn vrienden geen pilsje krijgen op mijn verjaardag.

Niet drinken

1. Vrienden bij wie je er alleen bij hoort als je meedrinkt, zijn geen goede vrienden voor je.
2. Als je tot je 18e niet drinkt, ben je een verstandig kind.
3. Drinken maakt je minder slim, omdat het hersenschade veroorzaakt.

12. Conclusie

Omschrijf criteria waaraan een oplossing voor alcohol en sexmisbruik aan zou moeten voldoen, volgens jou. Hoe zouden we het een beetje gezellig kunnen houden met elkaar denk jij? Hierbij kun je denken aan criteria die politiek, ethisch, economisch en/of wetenschappelijk van aard zijn.

1.
2.
3.

1 Inleiding

Lotte en Ole zijn medeoprichters van Gelijkspel, dat inmiddels bij zo'n 65 studentenverenigingen workshops heeft georganiseerd over seksuele omgangsvormen. Dat daar wel wat aan te verbeteren viel, werd de afgelopen jaren duidelijk. Vooral corporale verenigingen kwamen negatief in het nieuws met bangelijsten, speeches waarin vrouwen werden uitgemaakt voor hoer en sperma-emmers, en WhatsApp-berichten die mannelijke eerstejaars aanspoorden om vrouwelijke leden te betasten. Onderzoek van I&O Research in opdracht van Amnesty onder een representatieve groep van ruim 1.000 Nederlandse studenten van universiteiten en hogescholen laat zien dat de incidenten niet op zichzelf staan. 18 procent van de studentes bleek ooit te zijn verkracht, 11 procent van alle ondervraagden overkwam dat in de periode dat ze studeerden. De helft van de studentes was ooit aangerand, 30 procent tijdens de studententijd. Ook jongens waren slachtoffer, zij het in veel mindere mate: 1 procent was tijdens de studietijd verkracht.

Foto Getty

Organisaties als Amnesty en Rutgers proberen net als Gelijkspel het tij te keren. Zo stelde Amnesty na het onderzoek een manifest op dat inmiddels door 23 van de 42 benaderde onderwijsinstellingen is ondertekend, waarmee die zich onder meer verplichten tot het geven van voorlichting. Rutgers ontwikkelde een toolkit die door bijna 400 studie- en studentenverenigingen is aangevraagd. Beide organisaties zetten daarbij vooral in op 'consent leren vragen' via posters met 'LetsTalkAboutYes' (Amnesty) en 'Ben je oké?' (Rutgers). Plus beleidsadviezen voor besturen en (omstand)trainingen waarin deelnemers leren hoe ze seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen voorkomen en wat ze kunnen doen als ze zien dat iemand wordt lastiggevallen.

- **Student Sara:** 'Er was geen gesprek meer met mij te voeren, hoezo dacht hij dat-ie wel seks met me kon hebben?'

Maar één ding valt op. Over alcohol wordt weinig gesproken. Ook in Delft valt het woord die avond maar één keer. Terwijl 'alcohol de op een na grootste risicofactor is om seksueel geweld mee te maken', zegt Iva Bicanic van het Centrum Seksueel Geweld. 'Het allergrootste risico lopen vrouwen die het al een keer eerder hebben meegemaakt.'

Bij ten minste 22 procent van de mensen die zich direct na een verkrachting meldden bij het Centrum Seksueel Geweld was er sprake van drankgebruik, vertelt Bicanic. Maar, voegt ze daaraan toe: 'Slachtoffers die zelf gedronken hebben, melden zich uit schaamte veel minder vaak.' De Universiteit Maastricht deed in 2021 onderzoek onder haar eigen populatie. Bijna 62 procent van de studenten die seksueel geweld had meegemaakt gaf aan dat de pleger alcohol had gebruikt. 68 procent had zelf alcohol genuttigd.

2 Drank en schaamte

Sara (22, wil niet met haar echte naam in de krant) was als eerstejaarsstudent met haar jaargenoten op een feest in een andere stad toen het gebeurde. Het was 'supergezellig' geweest, maar tegen de tijd dat ze naar huis wilden, ging er geen trein meer. 'We hadden echt heel veel gedronken. En toen kwamen we een groepje jongens tegen dat we eerder die avond hadden ontmoet en die zeiden: 'Joh, kom met ons mee. Dan krijg je een kop thee en mag je blijven slapen. Of niet. Wat je wilt.' Dus wij mee. Ik was laveloos, heel erg moe en wilde vooral meteen slapen. Een van de jongens bood ons zijn bed aan. Ik zou het delen met mijn vriendinnen, maar toen kwam hij ineens bij me liggen. Van wat er daarna gebeurde, herinner ik me alleen nog flarden. Ik weet nog dat ik zijn hand heb weggeduwd, verder eigenlijk niets. Maar de volgende ochtend werd ik naakt wakker terwijl ik met kleren aan in bed was gestapt. Ik voelde angst en walging en wilde zo snel mogelijk weg uit dat huis. Ik bleef maar denken: had ik maar niet zoveel gedronken, was ik maar naar huis gegaan, had ik maar harder 'nee' gezegd.' Tegelijkertijd dacht Sara ook: 'Er was geen gesprek meer met mij te voeren, hoezo dacht hij dat ie wel seks met me kon hebben?'

Ook Linda van Duin (21), vierdejaars psychologiestudent in Leiden en lid van studentenvereniging Augustinus, belandde in haar eerste jaar na een feestje dronken in het bed van een verenigingslid. 'In bed begon hij me te vingeren, terwijl ik niet wilde', vertelt ze in haar kleine studentenkamer aan een Leidse gracht. 'Maar ik bevroor. Toen hij me wilde penetreren, raakte ik in paniek: ik begon te trillen, te hyperventileren en te huilen, waar hij van schrok. Hij probeerde een deken over me heen te leggen omdat hij dacht dat ik het koud had, maar ik wilde weg.'

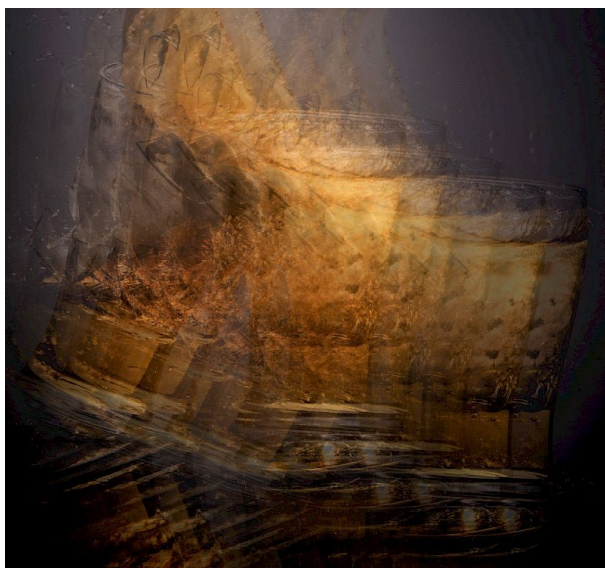

Bas (22, die anoniem in de krant wil) ging als bestuurslid van zijn studievereniging in Utrecht mee met een bestuurslid van een andere studievereniging omdat hij aan het eind van een borrel stond te wankelen op zijn benen. Die jongen zei: 'Hé man, heb jij niet te veel gedronken, ben je oké?' Ik gaf toe dat ik misselijk was en bang om te fietsen, waarop hij voorstelde dat ik bij hem kon pitten – hij woonde honderd meter verderop. Ik kan me niet herinneren hoe ik daar ben gekomen, hoe ik de trap op ben gekomen en in bed belandde. Ik heb nog een flard herinnering van iemand die me 's nachts aanraakte en dat

ik dat niet wilde. Mijn volgende herinnering is dat ik naakt en doodsbang in een hoek van de kamer zit – waar ik blijkbaar heen was gevlucht en dat die jongen agressief tegen me praatte.' Bas vertelde het de eerste twee maanden aan niemand: 'Ik schaamde me. Dat ik zoveel gedronken had, dat ik mee was gegaan, dat ik hem niet van me had afgeslagen, terwijl ik hem fysiek makkelijk had aangekund. Ik voelde me vies en rot.'

3 Samen naar de klote

Bij het Trimbos-instituut, het kennisinstituut voor geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en maatschappelijke zorg, maken ze zich zorgen. 'Studenten dronken altijd al veel, maar we hebben de indruk dat het matelozer is dan in voorgaande decennia, ook door allerlei drankspelletjes', zegt Ninette van Hasselt, hoofd van het Expertisecentrum Alcohol van het Trimbos. Harde cijfers voor die toename heeft het instituut nog niet. 'Ons eerste onderzoek viel in coronatijd toen de horeca en verenigingen dicht waren.' Dat heeft de resultaten sterk beïnvloed: van de universitair studenten dronk in 2021 desalniettemin 18 procent zwaar en 12 procent overmatig. 'Uit ouder onderzoek van het Nipo weten we wel dat universitair studenten anderhalf keer meer drinken dan leeftijdgenoten en studenten die lid zijn van een vereniging ruim twee keer meer.'

- **Student Thomas:** 'Samen naar de klote gaan is het doel, zo van: dit is het ruige studentenleven.'
- 'Herkenbaar', zegt Linda van Duin van studentenvereniging Augustinus. 'Wij zijn geen corps: speeches over vrouwen als hoeren zul je bij ons niet snel horen. Maar qua drankgebruik doen we, vrees ik, niet voor het corps onder.'
- 'Corpsleden drinken niet voor de gezelligheid maar om dronken te worden, heel erg dronken. Echt excessief', zegt student Thomas (24, die om privacyredenen niet met zijn achternaam in de krant wil), die anderhalf jaar lid was van het Amsterdamsch Studenten Corps maar vertrok na alle schandalen. Volgens hem gingen er op een gemiddelde dispuutsborrel bij het Amsterdamse corps met dertig man zeker twee fusten bier van ieder 60 liter doorheen. Soms

nog een extra. 'Eerstejaars dronken zo dertig biertjes per avond. Vaak hingen die dus al rond achten boven de speciale kotsbakken in de wc's, zodat ze daarna weer door konden drinken. Samen naar de klote gaan is het doel, zo van: dit is het ruige studentenleven.'

Die drankcultuur is sterk verweven met de verenigingscultuur. In Nederland is er, anders dan in de Verenigde Staten, nauwelijks onderzoek gedaan naar het verband tussen lidmaatschap van een vereniging en seksueel geweld. De Universiteit Maastricht is daar nu wel mee bezig. Studenten die lid waren rapporteerden ook daar vaker seksueel geweld, maar de cijfers zijn nog niet statistisch getoetst, zegt onderzoeker Alice Wellum.

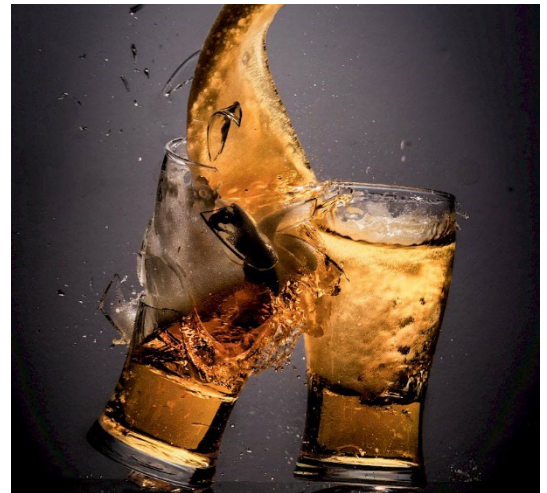
4 Druk op seks

Bij overmatig alcoholgebruik kan het op verenigingen makkelijk uit de hand lopen, zag Thomas. Want hoewel alcohol de laatste jaren is verboden bij de officiële ontgroeningen, is er volgens hem nauwelijks toezicht op de ontgroeningstijd en dan gebeuren er rare dingen. 'Jongens moesten zoveel mogelijk meisjes zoenen of ze voor hen laten knielen en daar selfies van maken. Jongens die te weinig foto's hadden, werden uitgescholden voor sukkel. Hoe meer foto's, hoe meer status. Meisjes die betrapt werden op zoenen of die op zo'n foto stonden, werden juist uitgescholden voor slet of hoer.'

Die dubbele standaard (veel seks hebben is goed voor de reputatie van mannen maar slecht voor die van vrouwen), traditionele genderopvattingen en daarmee de duidelijke machtsverschillen, liggen volgens Maartje Puts van Rutgers ook ten grondslag aan de gala-mores (of 'galamos'), de ongeschreven regel bij veel verenigingen dat je seks hebt met degene die je kaartje heeft betaald. En ook die vergroten de kans op ongewenste seks, zeker als er alcohol in het spel is. Bij de Amsterdamse corpora ASC/AVSV was de hele setting daarop ingericht, volgens een ASC-lid dat anoniem wil blijven. Thomas beaamt dat: 'Je komt aan op een gave galalocatie – een of ander kasteeltje – en dan ligt er op je kamer een goodiebag met bretels, een strik, condooms en viagra. Dat laatste omdat het galabestuur weet dat de meeste mannen zo laveloos zijn dat ze hun pik niet omhoog krijgen tegen de tijd dat ze in bed belanden.'

Het bestuur van het Amsterdamsche Studenten Corps zegt in reactie op de voorvallen die Thomas beschrijft, dat de vereniging 'twee jaar geleden een cultuuromslag heeft ingezet'. 'Onderdeel daarvan was onder meer om alcoholmisbruik te beperken en grensoverschrijdend gedrag te verbannen. Die omslag maakt goede vorderingen maar is nog niet afgerond.' Het bestuur stelt dat het voorval van de foto's tijdens de dispuutsgroentijd 'onwaar is, of althans bij niemand bekend'. 'Alcohol is niet verboden', stelt het bestuur, 'maar er wordt wel toegezien op verantwoord gebruik binnen activiteiten binnen de vereniging.'

Ook Linda van Duin zegt dat de dure galakaartjes een risico zijn. 'Ze kosten 50 tot 70 euro en die betaalt degene die jou meevraagt. Je hebt natuurlijk altijd de keuze, maar er ligt dan wel een soort druk op je om seks te hebben.' Het is de reden dat de galacommissie van haar vereniging eerstejaars nu adviseert om voor het eigen kaartje te betalen. Want zeker met drank op is het in zo'n situatie lastig grenzen aangeven of die te checken.

5 Alcoholbijiendheid

Dat komt doordat alcohol niet alleen ontremt, zoals wel bekend is, volgens Trimbos-onderzoeker Van Hasselt, maar de waarneming eveneens versmalt, ook wel 'alcoholbijiendheid' genoemd. 'Gelaatstrekken worden minder goed geïnterpreteerd, je kunt de ander minder goed lezen – nogal onhandig bij seks, zeker als je die persoon nog maar net kent. Signalen worden ook nog eens positiever geïnterpreteerd. Een beleefd glimlachje lijkt dan op flirten.' Alcohol dempt prikkels naar de prefrontale cortex, die betrokken is bij zelfbeheersing en planning.

Die verkeerde interpretatie van signalen blijkt bijvoorbeeld uit een Amerikaans experiment waarbij onderzoekers twee groepen mannen (waarvan één met drank op) een geluidsopname lieten horen van 6 minuten van een man en een vrouw op hun eerste date. Het kussen gaat hoorbaar over in seksueel geweld. De vrouw zegt op meerdere momenten dat ze niet verder wil, maar de man gaat toch door. De proefpersonen moesten aangeven wanneer de man te ver ging. Degenen die alcohol hadden gedronken gaven later aan dat de man moest stoppen dan de groep die niet had gedronken, en dachten vaker dat de vrouw seksueel opgewonden was.

-
- **Student Linda van Duin:** 'Galakaartjes zijn duur en degene die jou meevraagt betaalt. Er ligt dan wel een soort druk op je om seks te hebben.'

Drank zorgt er bij slachtoffers juist voor dat ze minder goed gevaar inschatten. Bicanic wijst op een ander Amerikaans onderzoek onder 59 single vrouwen, waarvan eenderde nuchter was, eenderde een placebo had gekregen waardoor ze dachten aangeschoten te zijn en de andere groep daadwerkelijk aangeschoten was. Zij lazen een scenario over de ontmoeting van een aantrekkelijke man en een vrouw en moesten zich voorstellen dat ze de vrouw waren. De vrouwen die gedronken hadden, beoordeelden de man uit het verhaal positiever, ook als die signalen liet zien die konden wijzen op seksuele agressie. Ze dachten vaker dat het gezellig werd als ze hem binnen zouden laten en minder vaak: dit gaat misschien uitmonden in seksueel geweld.

Wie zwaar onder invloed is van drank tijdens seksueel geweld, kampt later vaak ook met gaten in zijn herinnering, wat niet alleen het doen van aangifte bemoeilijkt, maar ook de verwerking. 'Je zou kunnen denken dat het prettig is dat je er weinig van herinnert', zegt Bicanic van het Centrum Seksueel Geweld, 'maar het vervelende is dat het leidt tot angst – je hebt een grotere kans op ptss bijvoorbeeld. Vaak ga je die gaten in je geheugen zelf invullen.' Van Duin kon zich de maanden erna slecht concentreren en barstte zomaar in huilen uit. Sara en Bas hadden therapie nodig om zich weer prettig te kunnen voelen in een relatie.

6 Dubbele moraal

Onderzoekers van het Trimbos-instituut vinden daarom dat er bij de voorlichting over seksueel grensoverschrijdend gedrag meer aandacht moet worden besteed aan de invloed van alcohol, schreven ze onlangs in het *Tijdschrift voor seksuologie*. Maar ondanks de toegenomen inspanningen van studentenverenigingen, hogescholen en universiteiten om seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te pakken, lijkt alcohol de olifant in de kamer, zegt Ninette van Hasselt. In het manifest dat Amnesty samen met studenten opstelde, wordt er nergens gesproken. 'Het gaat ons echt om het normaliseren van consent vragen, omdat dit ook aansluit bij de nieuwe wet seksuele misdrijven die eraan zit te komen, waarbij onvrijwillige seks als verkrachting wordt aangemerkt', legt een woordvoerder van Amnesty uit. Dat geldt ook voor Rutgers die de campagne 'Ben je oké?' samen met de Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals opzetten: 'We doen niet aan alcohol- en drugspreventie', zegt Maartje Puts van Rutgers, 'al moeten studenten zich wel bewust zijn van het feit dat je door alcohol niet goed meer in staat bent om te interpreteren wat de ander wil.' Maar, voegt ze toe: 'Als de cultuur van ongelijkwaardigheid en dubbele moraal niet zo ingebakken was, zou de ontremming door alcohol ook niet op dit niveau plaatsvinden.'

De gesproken studenten zijn eensgezind over de rol die alcohol speelt bij seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar ook zij zien het meest in het vragen van consent, omdat dat haalbaarder lijkt dan het verminderen van de alcoholconsumptie.

Dat laatste heeft volgens Van Hasselt ook te maken met de nauwe samenwerking tussen alcoholproducenten en studentenverenigingen. 'Studentenverenigingen zijn vaak afhankelijk van de inkomsten van bierverkoop. Verenigingen krijgen enorme kortingen van brouwers.' In 2019 achterhaalde de regionale omroep RTV Noord bijvoorbeeld dat die korting bij een Groningse vereniging opliep tot 75 procent. Bij de onderzochte vereniging betekende dit dat er voor 60.000 euro aan bier slechts 15.000 euro werd betaald: een korting van 45.000 euro die standaard in de begroting werd opgenomen. Er werden speciale feesten georganiseerd om te zorgen dat de staffelkorting werd behaald. Volgens Van Hasselt zorgt een lage prijs (bier kost bij veel studentenverenigingen slechts één euro) voor meer alcoholgebruik. Dat organisaties als Amnesty en Rutgers drank niet pontificaal in hun voorlichting noemen, heeft ook te maken met de angst voor *victim blaming*. Rutgers mailt na het gesprek: 'Kijk uit dat alcohol geen excuus wordt. Zo van: hij had nu eenmaal gedronken, of: had zij maar niet zoveel moeten drinken.' Ook Bicanic vindt dat we daarvoor moeten waken. Hoewel drankgebruik de kans op seksueel geweld vergroot, zegt zij, veroorzaakt het natuurlijk geen verkrachting. Maar dat neemt niet weg dat je ervoor moet waarschuwen. 'Ik vergelijk het wel met een portemonnee die iemand rolt. Had je hem beter niet in je achterzak kunnen doen? Misschien, maar degene die 'm rolt, pleegt het strafbare feit. En ook seks hebben met iemand van wie je weet dat die dronken is, is bij wet verboden.' Bij verminderd bewustzijn kan iemand immers geen weerstand bieden.

Foto Getty

7 Victim blaming

Op zich is de gevoeligheid voor *victim blaming* bij organisaties goed, vindt Bicanic. Slachtoffers die zelf gedronken hebben, krijgen er al zo vaak mee te maken. Die kunnen op veel minder compassie en steun van hun omgeving rekenen dan slachtoffers die niet dronken waren; de omgeving vindt dat ze zelf schuld dragen. 'En het trieste is dat slachtoffers dat zelf ook vinden, waardoor ze seksueel misbruik minder vaak onthullen dan andere slachtoffers', aldus Bicanic. Ook Van Duin wilde om die reden geen aangifte doen: 'De politie ziet je aankomen. Zelfs mijn eigen psycholoog zei: was het wel verstandig om zoveel te drinken?' Voor mannelijke slachtoffers geldt dat trouwens in nog sterkere mate, zegt Bicanic. 'De omgeving doet daar sowieso al lacherig over – verkracht, hoe dan? Maar door spanning of angst kan de adrenalinestoot bij jongens ook bloed naar de penis stuwen, waardoor ze ongewild een erectie kunnen krijgen. Jongens die zo gedwongen een meisje penetreren, worden gezien als geluksvogel en niet als slachtoffer.' Dat alcohol geen grote rol speelt in de voorlichting komt wellicht ook doordat het zo'n open deur lijkt: iedereen weet dat drank ontremt. 'Maar mensen weten niet dat alcohol een van de grootste risicofactoren voor seksueel grensoverschrijdend gedrag is', zegt Bicanic, 'Of dat alcohol van een gewone, aardige gast een pleger van een zedenmisdrijf kan maken. Het is tijd dat het dáárover gaat.' Als het aan Amnesty ligt zal in de nieuwe wetgeving expliciet aangegeven worden dat als iemand bewusteloos is of door alcohol of drugs in een roes verkeert, er sprake is van 'opzetverkrachting'; een term die gebruikt wordt als een dader weet dat iemand geen seks wil maar toch doorzet.

Weerbaarheid

De Universiteit Maastricht vindt alle aandacht voor bewustwording over seksuele omgangsvormen en 'omstanders' prima, maar niet genoeg en gooit het als enige onderwijsinstelling over een andere boeg. '80 procent van de aanrandingen en verkrachtingen gebeurt namelijk buiten het zicht van anderen', zegt onderzoeker Alice Wellum. Er is daarom de afgelopen jaren geëxperimenteerd met de in Canada ontwikkelde 'Flip the Script'-training, die als enige de kans op seksueel geweld aantoonbaar vermindert en waarin ook aandacht is voor de invloed van alcohol.

Uit Canadees onderzoek uit 2015 bleek dat deelnemers na afloop 50 procent minder kans hebben om de volgende twee jaar een verkrachting of poging daartoe mee te maken.

Vrouwelijke studenten leren volgens Wellum, die de pilot opzette, in vier dagdelen wat de risico's zijn en oefenen met 'nee' zeggen en zich fysiek te verzetten. 'Als je weet wat de risicofactoren zijn van alcohol, een gala, of van 's nachts alleen zijn met een jongen op een kamer, dan ben je alerter en meer voorbereid. Overigens zeggen we nooit tegen vrouwen dat ze niet moeten drinken of naar een gala gaan, dat is niet gewenst. Het gaat om bewustwording.'

Bicanic heeft wel moeite met het idee dat de verantwoordelijkheid met Flip the Script eenzijdig bij het slachtoffer wordt gelegd. En ook Wellum is zich daarvan bewust. 'Maar je kunt denken: dan doen we maar niets, óf je geeft een training die aantoonbaar werkt – al betekent het dat vrouwen wéér aan zet zijn.' Van Hasselt gelooft dat er meer nodig is. 'Gedrag verandert vooral als je de omgeving verandert. Het ligt voor de hand om ook iets te doen aan de drinkcultuur.'